

in zijn prille
ot hij gekomen
geestelijk en
sch. En in dien
giek van nood

ij de Belgische
begin van den
vluchtelingen
al begrijpt hij
fde verhouding
lokkende Bel-
Straks, op de
amen met een
is ziek-zijn de
xuele zonden,
dercen, als het
kende winsten
dan van een
kelier — doen
s niet van hun
de figuur van
en moeder, die
een levende
igheid om haar

s leven moeilijk

duidelijk zicht-
Wat hij in zijn
gekrege van
, door wat hij
heeft gezien.
en de ziekte-
vervullen hem
sten hem over
jn groote liefde
s zich verlooft
l vereert, moet
rig wachten, als
t doet zien. En
op een bepaald
lschap van een

urgesteld, ver-
kt hij in den
ide omstandig-
de, zijn kuisch-
st is hij kwijt.

en, dat Alie van
ze dezen neer-
beeld is vol-
het gave van
duidelijk. De
s op dat effect
heden, de tijds-
om dien onder-
ten.

uld treedt hier
t is niet meer,
uitbeelding, die
og zijn sommige
ze maken niet
opzettelijkheid,
in „De Naakte
„een discreter
loor een over-

getreden, is dan
nu komen de
enares, die Alie
is, naar voren
de goedheid”,
als een credit-
tering” worden

teeds meer ver-

k leven gewekt
ar te nemen in
in Nederland.
s deze in haar
an overvloedige
a zelfopoffering
orzaak, dat een
acht werd aan
jaren niet was
ervormde Kerk
gecoördineerd.

Spurgeon als
n Nederland is
ar is. Maar ont-
licht, dat de
haar gezegende

gezette jeugdige
d te slaan, en
rd, hun kracht
hun uitbanning
aan één enkele
van het vader-
spoor helpen
ristelijken geest
st hooger en hel-
k. Door de bie-
Evangelie daar,
verd. Zij knoopt
Presbyteriaan-
chichten voor de

Echter blijft, krachtens den aard van het onder-
werp, de begrenzing van die waardeering, die
vroeger al heb aangewezen en is ook dit boek
voor onvolwassenen ongewenschte lectuur.

C. T.

III ZIELKUNDE III

Het beroep op andere gronden dan de Schriftuurlijke.

Gelijk wij heden vóór vier weken uiteenzetten,
moeten wij bij onze beoordeeling van de nieuwe
„richting” niet alleen letten op de methode aan-
gaande de schriftuurlijke bewijzen, maar ook op
de methode volgens welke men andere bewijs-
gronden dan de schriftuurlijke aanvoert tot sta-
ving van zijn betoog.

Ook hier zijn wij weer speciaal aangewezen
op het door ons in de laatste weken besproken
werk.¹⁾

Dat het onderzoek naar de bewijsgronden ook
hier weliswaar formeel, maar juist daardoor
grootte beteekenis heeft, moet wel duidelijk zijn,
maar wij meenen.

Immers het is denkbaar, dat iemand in zijn
beroep op de Schrift verre van gelukkig is, maar
dat hij zoozeer er in slaagt om aan te toonen,
dat zijn opvatting zich geheel aansluit bij een
nadere uitbouw is van hetgeen voorgangers heb-
ben betoogd, dat men alleen daarom reeds dient
te beginnen met in principe het nieuwe betoog
te aanvaarden.

Nu meenen wij, dat ten opzichte van het beroep
op de Schrift hier inderdaad gesproken moet
worden niet slechts van een minder gelukkigen
greep, maar in vele gevallen zelfs van een foutieve
aanwending van de woorden der Schrift.

De vraag moet nu gedaan worden, hoe het
staat op die punten, waar de schrijver terug-
gaat tot andere gronden dan de schriftuurlijke
om zijn meening te adstrueeren.

Ook hier gaat het dus nog zuiver om de for-
mele kwestie, of de schrijver van meer genoemd
werk zich met recht beroept en zich met recht
aansluit bij vroegere schrijvers en hun uitspraken

Volgens den schrijver leert de Heilige Schrift
de rechtstreeksche souvereiniteit van dien God,
die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, over
alle dingen, in welk verband en op welk terrein
ook.

Met deze uitspraak kan natuurlijk ieder ge-
loovige het eens zijn.

De uitdrukking „op welk terrein ook” wordt
dan, nadat andere deelen van dezen zin zijn be-
sproken, verder behandeld.

De schrijver wijst dan op de verscheidenheid van
terreinen, op welke één en hetzelfde ding optreedt.
De paganistische wijsbegeerte, zegt hij, heeft vaak
getracht deze rijke verscheidenheid te wringen in het
schema van één of twee verschillen, die de betrokken
systematieus had ontwaard. Geheel anders de in-
stelling van Calvin, zoo zegt hij. Het geschapene is
veel rijker dan wat wij menschen ervan opmerken. In
beginsel is Calvin al dat geconstrueer, dat slechts
leidt tot scheeve tegenstellingen, te boven. Bij hem geen
Roomsche onderscheiding tusschen natuur en genade.

Calvin geeft gezin, staat, maatschappij en het eco-
nomisch leven z'n eigen plaats. Hij erkent de bonte
veelheid in het geschapene, maar het verschillende

1) Dr D. H. Th. Vollenhoven, Het Calvinisme en de Re-
formatie van de Wijsbegeerte.

Heidenzending het oog op China en Zuid-Afrika.

Was de Tabernakel-gemeente van Spurgeon de
moeder van het Pastors-College, waardoor hon-
derden jonge mannen tot den heiligen Dienst zijn
gevormd, de Christelijke Gereformeerde Kerk is de
moeder van de Theologische School, welke
eveneens honderden evangeliepredikers heeft op-
geleid. In plaats van enghartig en exclusief te zijn,
toont de Eenheidspoging, die op onze laatstgehouden
synode een der gewichtigste punten van haar
programma was, dat het Gereformeerd kerkbe-
wustzijn niet rusten kan voor het alle Gerefor-
meerde belijders in één kudde onder den opper-
sten Herder bijeengebracht ziet.

God kroont met vrede het einde zijner knech-
ten. Zoo is het in bijzonderen zin geweest met
Spurgeon. Bij zijn uitvaart heeft heel Londen den
teerst zoo fel becritiseerden en vinnig bespot-
ten prediker eerbiedig hulde gebracht. Zelfs in de
drankhuizen, waar de stoet passeerde, waren de
gordijnen neergelaten. Een vorstelijke begrafenis
viel hem ten deel.

Den 25sten April laatstleden heeft te Londen een
plechtige herdenking plaats gehad, welke geleid
werd door niemand minder dan den Minister-Pre-
sident MacDonald. De meer dan 10.000 menschen,
die in Albert Hall bijeen waren, zijn een bewijs,
dat Spurgeon in Engeland nog sterk leeft in de
harten van zeer velen.

De Heere toont zich in al Zijn gangen en lei-
dingen geheel vrijmachtig. Terwijl de godsdien-
stige beweging door Spurgeon gewekt, plaats had

lijkt toch op elkaar: het staat als leven van door God
geschapen dingen onder de wet Gods.

Vandaar, zegt de schrijver, dat het vrijheidsbegrip
bij de Calvinisten gespeend is aan al wat naar naar
revolutie zweemt, maar tegelijk zoo rijken inhoud
heeft.

In de eerste plaats, zoo betoogt hij dan, is daar de
christelijke vrijheid. Zij is het vrij-zijn van zonde,
die ons op alle gebied belemmert God te dienen naar
Zijn Woord.

Niet los van deze vrijheid, maar toch van haar
onderscheiden, is die andere, in welke we roemen,
wanneer we spreken van „vrije kerken”, „vrije staat”,
„vrije maatschappij” en „vrije universiteit”. De hand-
having van deze tweede vrijheid wortelt in het inzicht
dat ook het door den Christus van de macht der
zonde bevrijde leven niet achteloos over de rijke ver-
scheidenheid in het werk Gods mag heenloopen. Ook
in een staat van louter christenen en christinnen is
het gezag van de overheid onderscheiden van dat der
ambtsdragers in de kerk. Deze rijkdom van verschei-
denheid in het werk Gods mogen wij niet negeren.
Dat is de beteekenis van Kuypers strijd voor de „sou-
vereiniteit in eigen kring”.²⁾

Hiermede is de schrijver nog gebleven op be-
kend terrein. Tegen dit zijn betoog hebben wij
dan ook geen enkel bezwaar.

Hij zegt dan verder, dat men tegen pogingen
om de verschillende levenskringen te verwarren,
moet ingaan. Kuypers grondgedachte dient met
kracht gehandhaafd.

Ook hier zijn wij het hartelijk met hem eens.

En, zegt de schrijver, nu doen zich moeilijkheden
voor, omdat het woord kring een dubbele beteekenis
heeft. In het ééne geval zijn de grenzen van de ver-
schillende kringen goeddeels ruimtelijk te bepalen.
Zoo h.v. burgerlijke gemeenten en plaatselijke kerken.
En er blijven dan nog wel eens moeilijkheden, ver-
schillende gemeente-bedrijven werken naast elkaar in
denzelfden grond. Maar de moeilijkheid is dan wel op
te lossen, als men maar vraagt: waar ligt het
centrum?

Moelijker wordt het echter bij de beteekenis van
het woord kring in anderen zin. De grens tusschen de
twee functies van een man, die tegelijk huisvader en
bedrijfsleider is, is al moeilijker te trekken. Daar de
verschillende functies aan verschillende wetten ge-
bonden zijn, liggen zij dus in verschillende wetskrin-
gen. Goede onderscheiding is hier noodig.³⁾

De schrijver gaat dan woordelijk als volgt
voort (a.w. blz. 28 en 29):

En nu de toepassing van deze gedachte op be-
trekkelijk nieuw terrein. Al het voorgaande kan ook
hij weten, die nimmer aan vakwetenschap deed. Niet
zelden vond Dr KUYPER dan ook voor zijn onder-
scheidingen een open oor bij hen, die nimmer de
weelde smaakten, zich aan studie te mogen wijden.
En daarom vielen deze mannen en vrouwen hem zoo
hartelijk bij, omdat de beteekenis van dit alles hun
zoo duidelijk was uit de praktijk, waar telkens bleek,
dat een regeling, door niet-bevoegde autoriteit ge-
troffen, storing meebracht voor het leven. Zoo werden
ze rijp voor het inzicht, dat het leven tal van gebieden
heeft, die wel gehoorzamen aan wetten Gods en zich
daarom ook gereedelijk voegen naar de formulering
van deze wetten door bevoegde autoriteiten die hun
moeilijk werk tot stand brengen met liefde en kennis
van zaken, doch terstond weerstand bieden zodra
hun in willekeur een regel wordt opgedrongen die niet
bij hun aard past.”

We willen er op wijzen, dat in deze alinea
niets gezegd wordt over de toepassing van deze
gedachte op betrekkelijk nieuw terrein. Dat
Kuypers voor zijn onderscheidingen zijn formu-
leeringen wist te vinden, is waar, maar het heeft
met het eigenlijke onderwerp nog niets te maken.

2) Deze met kleine letter gedrukte gedeelten zijn geen
letterlijk citaat, maar een samenvatting.

3) Spatieering van ons.

in de wereldstad, die haar geleiddraden heeft over
de gausche aarde, ging de Afscheiding in Neder-
land uit van een vrijwel onbekend dorpje in het
hooge Noorden. Ook de historie der Afscheiding
bewijst, hoe somtijds de grootste belangen van een
volk en de hoogste vraagstukken der geschiedenis
in een kleinen, bescheiden kring worden beslist.

God kroont met vrede het einde zijner knech-
ten, dit woord is op treffende wijze vervuld ook
aan de voorgangers der Afscheiding.

Prof. S. van Velzen, vroeger als een rebel en
kerkelijk oproermaker gescholden, ontving op het
zilveren regeringsjubileum van Koning Willem III
het ordeleken van den Nederlandschen Leeuw.
De man, die in Friesland door de soldaten ge-
plaagd, smadelijk bejegend en zelfs in gevaar van
zijn leven gebracht was, werd bij zijn begrafenis
door het Instructie-Bataillon te Kampen, toen het
van de oefeningen op den Zandberg terugkeerde,
terwijl het zich op het stationsplein in positie
stelde, het militaire saluut gebracht.

Onwillekeurig doet zich de vraag op, hoe het
kan zijn, dat een man als Spurgeon, in zijn leven
door sommigen geroemd als de vermaardste pre-
diker van zijn tijd, nu bij velen vrijwel vergeten is.
Spurgeon, hoe veelzijdig zijn gaven ook zijn ge-
weest, was geen theoloog van professie, die de on-
veranderlijke richtlijnen der waarheid trekt.

Dr A. Kuypers schreef in „Publiek vermaak”
blz. 7: „Spurgeon is als volksprediker een talent
zonder weerga, een ook door ons hoog gewaar-
deerd, innig geliefd prediker; maar daarom niet-

Dat de volgelingen rijp werden voor de gedachte,
dat het leven tal van gebieden heeft, die wel
gehoorzamen aan wetten Gods enz., is ook juist,
maar ook daarmede heeft de schrijver nog niets
bewezen ten opzichte van hetgeen er komt.

Na de geciteerde alinea gaat hij dan als volgt
verder: „Welnu, gelijke ervaring deed
ook de vakwetenschap op”. De schrijver
licht dit dan toe met te wijzen op de talrijke
antinomieën, die men in den kosmos meent te
ontdekken; daarna vervolgt hij:

„Practijk en wetenschap raken dus
vast zoolang men niet er van uitgaat,
dat antinomieu in den kosmos zijn
uitgesloten.”

(Ook over deze zinnen zullen wij straks iets
zeggen. Voorloopig volgen wij het betoog van den
schrijver.)

Dit principie nu, dat de antinomieu zijn uit-
gesloten, is niets anders, zegt hij, dan een uit-
werking van de belijdenis van de souvereiniteit
Gods over alle dingen, op welk terrein ook. Deze
gebieden zijn onderworpen aan de speciaal voor
hen geldende wet Gods. Zoo zijn antinomieu
uitgesloten. De schrijver betoogt dan uitvoerig,
dat men met deze antinomieu te strijden had,
omdat men ze zelf te voorschijn had geroepen,
maar bij goede onderscheiding van gebieden ziet
men, hoe er in den kosmos onderscheiden func-
ties zijn. De schepping is als een boek, door
God geschreven, en elk functiegebied is als een
hoofdstuk in dit geschrift.

Nu geldt er dus voor elken kring, voor elk
gebied een eigen wet en zoodoende krijgt het
woord „kring” een nieuwe beteekenis en dus de
uitdrukking „sovereiniteit in eigen kring” een
nieuwen zin.

...

Wij gaven met opzet een breed overzicht van
het betoog van den schrijver om te laten zien,
hoe hij den term „sovereiniteit in eigen kring”,
aan Kuypers ontleend, gebruikt voor iets gansch
anders dan waarvoor Kuypers dien aanwendde.
Een paar zinnen lieten wij gespatieerd drukken.

Afgedacht toch van den inhoud van dit betoog,
moeten wij, waar wij hier over het formeele
vraagstuk van den bewijsgrond handelen, juist
die gespatieerde zinnen even goed bezien. Want
ook in die zinnen ligt weer de typische redeneer-
fout, die men „petitio principii” noemt. De zin
„Gelijke ervaring deed ook de vakwetenschap
op” en de zin „Practijk en wetenschap
raken dus vast zoolang men niet er van uitgaat,
dat antinomieu in den kosmos zijn uitgesloten”⁴⁾
grijpen reeds vooruit op datgene wat nog bewezen
moet worden.

Immers het uiteinde van de redeneering is, dat
men den term „sovereiniteit in eigen kring”
gebruiken moet ook voor de verschillende functie-
kringen, zooals de schrijver die ziet. Daarbij
wordt dan betoogd, dat het hier eigenlijk gaat
om een verderen uitbouw van de gedachte van
Kuypers.

Maar vóór dat nog iets van dit bewijs geleverd
is, zegt de schrijver reeds „Gelijke ervaring
deed ook de vakwetenschap op” en noemt hij in
een volgende zin praktijk en wetenschap in
één adem.

Daarin ligt reeds een vooruitloopen op het
bewijs. Wij zouden willen vragen: moet niet
eerst bewezen worden, dat de ervaring van
verwarring, die de vakwetenschap opdeed, een
gelijke is van de ervaring, die de levens-
praktijk opdeed? En in de tweede plaats:
is de manier, waarop de praktijk vastraakte,
werkelijk dezelfde als die waarop de weten-

temin bestrijder van den kinderdoop; allesbehalve
vertrouwbaar theoloog”.

Spurgeon is op en top een man van de prak-
tijk geweest, die midden in het dagelijksch leven
stond. Niet een vaste ster aan den kerkelijken
hemel, zooals Luther en Calvin; meer een ko-
meet, die door zijn schitterenden glans de wereld
een wijle verbaast en daarna verdwijnt. Zijn werk
vertoont in menig opzicht de karaktertrekken
van een revivalist, die een verbazingwekkenden,
doch tijdelijken invloed oefent. Zijn buitengewonen
invloed hing ten nauwste samen met zijn extra-
ordinaire persoonlijkheid.

Ongetwijfeld is hij een der groote mannen uit
de 19de eeuw. Een held des geloofs. Zijn geheele
leven toont, wat geloovige, heilige kunst vermag,
welke onafgebroken voortwerkt, in rustige onbe-
zorgdheid voor zichzelf; die, ongevoelig voor „kei
en klad” zijner tegenstanders, werkt voor Godes
eere en voor het tijdelijk en eeuwig welzijn van
den naaste.

Het mysterie van zijn leven was zijn onwrik-
baar geloof. Sola fide, door het geloof alleen, is
het opschrift van het rijke en schoone landschap
zijns levens. In twee woorden is de wereld van
zijn arbeiden en strijden weer te geven: fides
servavi. Hij heeft het geloof behouden. Dat geloof
schonk hem belijdenismoed en martelaarskracht.
Dát geloof was in hem, dat altijd rustig is en blijft,
vol warmte, en in den gloed der liefde steeds be-
reid tot geven en tot offeren.

J. P. T.